

Adviesraad Natuur en Milieu Gemeente Mook en Middelaar

Onderwerp: Advies voor de evaluatie van de Bomenverordening 2017

Adviesnummer: A1902

Datum: Mook, 27 oktober 2019

Aan de Adviesraad Natuur en Milieu (ANM) is op 20 juni 2019 advies gevraagd door het College van Burgemeester en Wethouders in het kader van de evaluatie van de huidige Bomenverordening die op 1 maart 2017 in werking is gesteld.

De vraagstelling aan de ANM is:

1. Voldoet de Bomenverordening in algemene zin?
2. Is het een lastenverlichting voor burger en overheid, waarbij deregulering een belangrijk aspect is?
3. Voldoet de Verordening als passende bescherming van waardevolle bomen?

Ad 1a. Voldoet de Bomenverordening in juridische zin?

De Bomenverordening van de gemeente Mook en Middelaar van maart 2017, inclusief de bijlagen 1, 2, 3, 4 en 5, dient minimaal te beantwoorden aan de generieke wetgeving op Europees en nationaal niveau, zoals vastgelegd in het artikel 2.2 lid 1 sub g van de Gemeentewet, het artikel 2.18 van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht, hoofdstuk 4 van de Wet Natuurbescherming alsmede de artikelen 4 en 6 van het Europees Landschapsverdrag van de Raad van Europa.

Specifiek is hierin dat het identificeren en het analyseren van landschapskwaliteit, het signaleren van veranderingen en het introduceren van een geëigend instrumentarium dat gericht is op bescherming, beheer en planning van de landschapskwaliteit, daarbij hoort. De vraag is of de restrictie van de Bomenverordening tot een simpel uitvoeringsinstrument van alleen als waardevol aangemerkte solitaire elementen aan die vereiste kwaliteit recht doet. De huidige (beperkte) lijst biedt voor de ANM onvoldoende garantie voor het behoud van de landschapskwaliteit.

Naar het idee van de ANM heeft de Bomenverordening primair als doel de bescherming van landschapskwaliteit en niet de lastenverlichting van burger en ambtenaar.

Ad 1b en 2. Voldoet de Bomenverordening in praktische zin, dus ook in het kader van lastenverlichting voor de burger en de ambtenaar?

Als lastenverlichting voor de burger zien wij vooral een slimme en gemakkelijk te begrijpen informatieve website voor de burger. Op deze site moet de burger in zeer korte tijd antwoord kunnen krijgen op de vraag waar hij aan toe is en hoe hij dient te handelen als hij een boom wil kappen of een heg wil verwijderen. Als hij toch een kapvergunning moet aanvragen moet hem of haar ook snel duidelijk worden waarom de boom of heg beschermd is en hoe hij als burger invloed kan hebben op de lijst.

Een juridische of een begrijpelijke verordening?

De huidige Bomenverordening is gebaseerd op de model-APV van de VNG. Deze is juridisch opgesteld en is voor een gewone burger moeilijk te volgen. Er zijn enkele gemeenten die de juridische tekst hebben omgezet in gemakkelijker te begrijpen Nederlands. De tekst op de website van de gemeente Tilburg is een goede aanzet hiertoe.

De vindbaarheid van de Bomenverordening

Ten eerste is de Bomenverordening van de gemeente Mook en Middelaar via de gemeentelijke website met de zoektermen 'kapaanvraag' of 'kapvergunning' niet direct te vinden. Wel komt al snel de suggestie 'kap boom'.

De ondersteunende kaarten met waardevolle bomen en de kaart met waardevolle houtopstanden zijn niet via de website op te vragen. De Groenstructuurkaart (bijlage 4 van de Verordening) is van te lage resolutie om exact te zien waar beschermde laanstructuren precies liggen en welke bomen hieronder vallen. Deze is alleen bedoeld om de structuren aan te geven en niet om de waardevolle elementen op zich te onderscheiden.

Advies 1: *Breid het aantal trefwoorden uit of maak de site beter toegankelijk via het hoofdmenu.*

Advies 2: *Herschrijf de verordening in eenvoudiger te begrijpen Nederlands.*

Advies 3: *Plaats de bomenlijst ook als kaart op de website en maak de Groenstructuurkaart inzoombaar.*

De motivatie voor een bomenlijst

De gemeente Mook en Middelaar geeft op de website geen uitleg waarom bepaalde bomen en houtopstanden in de gemeente beschermd zijn. Wel wordt er summier uitleg gegeven hoe de lijst is opgebouwd. Het belang van (volwassen) bomen in het beleid is:

- Bomen en houtige opstanden bepalen grotendeels de kwaliteit van een gebied (beeldbepalend en natuurwaarde) en zijn door hun leeftijd niet snel vervangbaar.
- Bomen en houtige opstanden hebben soms ook een cultuurhistorisch of ecologisch belang of een natuurlijke of dendrologische zeldzaamheid (als variëteit, als snoeivorm).
- Bomen hebben ook een belang bij het invangen van fijnstof en in klimaatadaptatie. Bomen dragen ook bij tot het vastleggen van stikstof en tot het verminderen van wateroverlast.

Advies 4: *Breid de motivatie uit en pas deze aan de huidige tijdgeest aan.*

Lastenverlichting voor de ambtenaar

Door de Verordening om te schrijven naar hoe de burger die gebruikt , met meer maar eenvoudiger te begrijpen definities, dan leidt dit tot een lastenverlichting bij de ambtenaar. Door de burger meer invloed te geven op de vaststellingslijst ontstaat ook meer draagvlak. Daarnaast kan een online invulschema (met beslissingstraject) een burger binnen vijf minuten inzicht geven tot welke categorie zijn boom of bomen behoren en wat hij verplicht is te doen en welke bijlagen hij moet insturen. Melden-kappen-herplanten: een aanvraag met redenen indienen of een aanvraag indienen met dwingende redenen en deskundig advies

Ad 3. Voldoet de Bomenverordening als passende bescherming van waardevolle bomen en andere houtopstanden?

Doel van de Verordening is het voorkomen van verwijdering van beschermde en waardevolle bomen alsmede voorkomen van het zodanig beschadigen dat het functioneren en de levensduur van de boom in gevaar komt, dat de waarde sterk vermindert of zelfs de dood tot gevolg heeft.

Verboden Exotenlijst

In Europees verband is het verboden enkele boom- en heestersoorten die zich invasief gedragen te verhandelen of te verspreiden (EU exotenverordening 1143/2014). Heesters en bomen die op deze lijst staan zijn (per 15-8-2019): Hemelboom (*Ailanthus Altissima*), Talgboom (*Triadus Sebifera*), Treurmania (*Acridotheris Tristis*), Wilgacacia (*Acacia Saligna*) en Gewone Gunnera (*Gunnera Tinctoria*). Hiervoor kan een nieuw artikel worden opgenomen.

Advies 5: *Neem een artikel over invasieve boom- en heestersoorten op met het verbod tot aanplanten of verspreiden hiervan.*

De gemeente Mook en Middelaar wijst zowel bomen als houtopstanden aan in het stedelijk gebied als ook in het buitengebied. Zij kan geen extra regels opnemen voor bomen in bosgebied van grotere boseigenaren (>5 ha), allen verplicht aangesloten bij VBNE of de SBKNL, en voor bosgebieden van eigenaren die zich vrijwillig bij voornoemde instellingen hebben aangesloten (bospercelen <5 ha).

Voorgestelde artikelwijzigingen (beknopt)

De huidige verordening bestaat uit 10 artikelen. Wij stellen voor een aantal subartikelen onder artikel 2 toe te voegen.

Compleetheit van de Bomenverordening

De ecologische verbindingen zijn nog niet goed in kaart gebracht. Deels kan hiervoor verwezen worden naar het Landschapsontwikkelingsplan van Gennep en Mook en Middelaar van 2009. Er moet duidelijk een onderscheid gemaakt worden in een natte structuur en een groene structuur. Deze groene structuur moet bepaalde kwaliteiten hebben ten aanzien van kroonsluiting bij wegen en geringe verlichting. Veel diersoorten leven op de overgang van droge delen (met verblijfslocaties)

naar nattere/voedselrijke delen. Van alle beschermde bomen is een foto opgenomen in de bijlagen. Van de beschermde groenstructuren is er niet meer dan een globale kaart.

Advies 6: *Beschrijf in een bijlage deze groenstructuren en neem eventueel een of twee foto's op ten aanzien van hun huidige kwaliteit.*

De Bomenverordening is totaal gericht op particulier en gemeentelijk bezit. Dit is ons inziens te eenzijdig. Terrein Beherende Organisaties (TBO's) bezitten ook bijzondere bomen en inheemse heestersoorten die het beschermen waard zijn maar als boscigenaren vielen zij tot 2015 onder het gezag van het boschap.

Huidige bosbeheerders hebben zich nu verenigd onder de VBNE. Zij werken met gedragscodes die worden goedgekeurd door de minister. De huidige gedragscode biedt weinig bescherming aan bijzondere bomen. Meerdere TBO's laten vaak wel een historisch onderzoek doen bij grootschalige veranderingen. De huidige gedragscode is onder revisie. Alleen als de boscigenaren werken met FFC keurmerk of PEFC zijn historische groene elementen op hun terreinen beschermd. Maar verandering in natuurbeheer (grote grazers, grondwaterstandverhoging) kunnen leiden tot snel verdwijnen van deze historische bomen. Ook is het vaak een bewuste keuze vanuit een TBO om lanen te laten verdwijnen en historische inrichting te laten verbossen.

Wij zien graag een gemeentelijke lijst met monumentale bomen op TBO terreinen van het stuwwalgebied bestaande uit historische laanbeplanting van o.a. landgoed De Mookerheide en de Sint Jansberg op deze lijst, alsook de beplanting op de grenswal, wildwal, stuifwal, oude eikenstoven (ref. B. Maes), enkele van de granaat inslagbomen en bomen met graffiti uit 44/45. Voor deze bomen gelden geen gemeentelijke regels anders dan alleen een gemeentelijke erkenning.

Advies 7: *Maak een lijst van bijzondere bomen en houtige opstanden op terreinen van TBO's.*

De begripsomschrijvingen

Het aantal begrippen is te beperkt. Ook de omschrijvingen dienen hier en daar uitgebreid te worden. Door de begripsomschrijvingen uit te breiden is er meer duidelijkheid voor de aanvrager en zodoende kan er volstaan worden met minder ambtelijke uren.

Advies 8: *Zorg voor een betere en uitgebreidere omschrijving van begrippen.*

Advies 9: *Breid het begrip rooien en vellen uit met kandelaberen en snoei met meer dan 20% van wortel of kroon die de dood of ernstige beschadiging en/of ontsiering tot gevolg heeft.*

Artikel 2: Kapverbod en kapvergunning

De tekst kan sterk vereenvoudigd worden. Te overwegen valt een aparte commissie in te stellen voor advies over belangenafweging.

Advies 10: *Wijzig de naam van dit artikel in 'toetsingsgronden'.*

Advies 11: *Overweeg het instellen van een aparte commissie voor advies ten aanzien van belangenafweging.*

Artikel 2: Beschermd houtopstanden.

In dit nieuwe artikel 2 zien wij graag opgenomen hoe de lijst beschermde houtopstanden tot stand komt en hoe een burger daar invloed op kan hebben.

In dit artikel zien wij graag ook een subartikel ten aanzien van voorbescherming. Het komt meer dan eens voor dat een boom die "vergeten is" gekapt dreigt te worden en geen bescherming heeft in de periode tijdens de procedure voor plaatsing op de beschermingslijst. Deze voorbescherming voorziet hierin.

Hierin is bepaald dat een boom die in aanmerking komt voor plaatsing op de lijst van bijzonder waardevolle bomen en houtopstanden al onder het kapverbod valt wanneer de eigenaar van het voornemen tot plaatsing in kennis is gesteld.

Vijf gemeenten hebben op advies van de Bomenstichting de voorbescherming al juridisch vastgelegd. Hoe dit te regelen is te zien in de Bomenverordening van de gemeente Emmen.

(http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/historie/Emmen/118862/118862_1.html)

Advies 12: Beschrijf in dit artikel duidelijker hoe de lijst beschermde houtopstanden tot stand komt.

Advies 13: Denk na over en beschrijf hoe een burger invloed op de bomenlijst kan hebben.

Advies 14: Neem een artikel op over voorbescherming.

Artikel 4: Bijzondere vergunningsvoorschriften

In verband met de lagere CO₂-opname van nieuwe bomen die zijn gerealiseerd via de herplantplicht wordt in steeds meer gevallen (door steeds meer overheden) afgeweken van de 1:1 ratio. Indien bestaande bomen ouder zijn dan 25 jaar, dan stellen we voor de ratio 1,66:1,00 gebruiken. Bij oudere bomen (>50 jaar) stellen wij een herplantratio van 3:1 voor.

Indien niet ter plaatse een boom vergelijkbaar aan de gevelde houtopstand kan worden herplant, dan kan aan de verplichting tevens het voorschrift worden verbonden dat een geldelijke bijdrage ter hoogte van de monetaire boomwaarde vermeerderd met kosten voor groeiplaatsinrichting, gestort dient te worden in de compensatieregeling. Een soortgelijk fonds wordt ook genoemd in bijlage 5 van de Bomenverordening als beleidsregels 'herplantplicht' en 'verwijderingsbelang'. Deze zijn niet beschikbaar via de website.

Advies 15: Maak de in bijlage 5 van de Bomenverordening opgenomen beleidsregels 'herplantplicht' (met groeiplaatsinrichting en nazorgverplichting) en 'verwijderingsbelang' via de website beschikbaar. Voer hierbij de eigentijdse herplantratio in.

Advies 16: Voer een compensatieregeling in in de vorm van een gemeentelijk fonds voor herplant van houtopstanden en aanleg van groeiplaatsen.

Advies 17: Reserveer locaties voor het uitvoeren van deze compensatieregeling.

Artikel 5: Hardheidsclausule

Gezien het huidige belang voor CO2 en fijnstof invang en klimaatadaptatie is dit artikel nu weinig toekomstbestendig.

Artikel 6: Instandhoudingsplicht/ herplant

Wij adviseren dit artikel concreter te maken, zodat de burger weet waar hij aan toe is, en het gemakkelijker is dit te controleren (bijvoorbeeld nazorg- en herplantplicht binnen drie jaar). Niet aangeslagen beplanting moet binnen drie jaar na planting vervangen zijn. Daarnaast adviseren wij een schriftelijke meldingsplicht van de eigenaar aan het college bij gehele of gedeeltelijke tenietdoening of dreiging van tenietdoening voor bomen die op de beschermde opstanden en bomenlijst staan.

Advies 18 : *Neem duidelijker bepalingen ten aanzien van herplant, de nazorg en het vervangen van niet aangeslagen beplanting op.*

Artikel 7: Bestrijding van boomziekten

Wij adviseren een subartikel waarin het bezit of in het voorraad hebben of het vervoeren van bomen met boomziekten wordt verboden tenzij zodanig behandeld dat verspreiding voorkomen wordt.

Toevoeging van een extra artikel over bescherming van gemeentebomen

Dit is een artikel ter bescherming van gemeentebomen. Dit artikel moet gemeentebomen beschermen tegen beschadigingen, bekladden, beplakken, snoeien of vellen of voorzien van/bevestigen van voorwerpen.

Advies 19: *Voeg een artikel toe ten aanzien van beschadiging van gemeentebomen door snoeien of bewerken of het aanbrengen van borden of constructies door derden.*

Toevoeging van een extra artikel over toezicht

Het is ons inziens goed aan te geven wie belast is met het toezicht ten aanzien van deze Bomenverordening.

Advies 20: *Voeg een artikel toe over toezicht op naleving.*

Toevoeging van een extra artikel over opsporing

Hierin is aangegeven welke ambtenaren aangewezen door het College belast zijn met de opsporing.

Advies 21: *Voeg een artikel toe over opsporing.*

Artikel 9: Vervaltermijn vergunning

Wij adviseren een uitsluitingsclausule op te nemen, indien bepalingen van de Natuurbeschermingswet anders aangeven, dan zijn deze bepalingen geldig. Vaak wordt er vanuit de Natuurbeschermingswet een gefaseerde vervanging van lanen over een periode van tenminste zes jaar voorgeschreven.

Advies 22: *Neem een bepaling op die een langere geldigheidsduur van een vergunning mogelijk maakt (vanuit andere dwingende redenen).*

Advies 23: *Neem een artikel op inzake spoedeisendheid o.a. bij grote gevaarstelling of vergelijkbaar spoedeisend belang.*

Aanvulling Advies 5 – verkregen op 18 november 2019

Een aanvulling op het advies van de ANM over de bomenverordening . Hierbij de door ons samengevoegde recente lijst van invasieve exoten van bomen en heesters, die als lastige exoten worden aangemerkt en waar de gemeente in het kader van de bomenverordening een verantwoordelijkheid heeft. Deze lijst is samengesteld op basis van een viertal documenten die als richtinggevend kunnen worden beschouwd:

1. De Europese lijst van invasieve plantensoorten: EPPO-Q bank, "Invasive terrestrial plants in Europe" <https://q-bankplants.eu/Biolomics.aspx?Table=available%20factsheets%20%28Dutch%29&Genlist=t&fields=name>
2. De unielijst van de NVMA (Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit met de recente aanvullingen van verboden invasieve soorten per 15 augustus 2019 : <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/unielijst-invasieve-exoten>
3. De risico soorten in voedselbossen met alarm indicatie van exoten expert Rob Leuven met hoog risico voor biodiversiteit (bijlage)
4. De recente Floron lijst van invasieve bomen en struiken van nov 2019, van soorten die via de nieuwe trend van voedselbossen worden geïntroduceerd met een alarmindicatie. (bijlage) waarvan de rode, oranje en donkergele soorten zoin onze lijst is opgenomen

Lijst van soorten van agressieve invasieve bomen en heesters, op te nemen in advies bomenverordening:

<i>Biologische benaming:</i>	<i>Nederlandse benaming:</i>
Baccharis halimifolia	Struikaster
Cornus sericea	Canadese Kornoelje
Cotoneaster dielsianus	dwergmispel
Cotoneaster bullatus	dwergmispel
Cotoneaster dielsianus	Franchets'dwergmispel
Cotoneaster horizontalis	vlakke dwergmispel
Toxycodendron radicans	Gifsumak
Rhus typhina	Azijnboom
Ribes divaricatum	Josta bes
Caragena arborescens	erwtenboompje
Euonymus fortune	Kruip kardinaalsmuts
Populus alba	Witte Abeel
Robinia Pseudo acacia	Robinia
Rosa rugosa	rimpelroos
Ailanthus altissima	Hemelboom
Prosopis juliflora	Mesquite
Triadica sebifera	Talgboom
Acacia saligna	Wilgacacia